

Zápis z 10. zasedání
Kolegia expertů k výkonu rozsudků Evropského soudu pro lidská práva
konaného dne 6. května 2024

Dne 6. května 2024 se na Ministerstvu spravedlnosti („MSP“) konalo 10. zasedání Kolegia expertů k výkonu rozsudků Evropského soudu pro lidská práva a provádění Evropské úmluvy o lidských právech (dále jen po řadě „Kolegium“, „Soud“ a „Úmluva“), poradního orgánu vládního zmocněnce pro zastupování České republiky před Soudem.

ERRC PROTI ČESKÉ REPUBLICE
(SBĚR ETNICKÝCH DAT)

Vládní zmocněnec *P. KONŮPKA* uvedl, že jde o čerstvé rozhodnutí, zveřejněné na konci dubna. Zástupkyně KVZ *E. PETROVÁ* doplnila, že Evropský výbor pro sociální práva shledal porušení článků 16 a 17 Evropské sociální charty, jelikož Česká republika nerealizuje sběr etnických údajů o dětech, které se nachází ve státních institucích. Tím se stát dopouští nepřímé diskriminace romských dětí jakožto zranitelné skupiny populace, protože nemapuje rozsah rizika diskriminace vůči nim.

Je obecně známo, že romské děti čelí ve srovnání s většinovou populací většímu riziku, že u nich bude nařízena ústavní výchova. Stát proto musí shromažďovat údaje o rozsahu problému, aby mohl na základě sběru údajů tvořit odpovídající strategie a přijmout vhodná opatření. Pokud stát nerealizuje sběr etnických dat, musí prokázat, že místo sběru statistických dat přijal alternativní opatření.

Institucemi, kterých se sběr dat týká, jsou DD3, dětské domovy, dětské domovy se školou, výchovné ústavy a diagnostické ústavy. Služba DD3 by měla skončit k 31. prosinci 2024, proto se těchto zařízení sběr dat týkat nebude. Stejně tak s ohledem na krátkodobost pobytu se sběr dat nebude týkat zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, a pravděpodobně ani domovů pro osoby se zdravotním postižením, ve kterých je dětí málo. Rozhodnutí se týká rezidenčních zařízení, nikoliv školních zařízení nerezidenční povahy. Metodiku sběru etnických údajů v rezidenčních zařízeních však bude možné využít i pro sběr etnických dat ve školách a v mateřských školách. Data budou využita i pro účely výkonu rozsudku Soudu ve věci *D. H. a ostatní* a též v souvislosti s aktuálně projednávanou kolektivní stížností u EVSP, ve které je namítána nedostupnost předškolního vzdělávání pro romské děti.

O vhodné metodě sběru dat se bude teprve jednat. Aby byl sběr dat validní a účinný, musí být dlouhodobý a systematický a musí být vypracována jednotná metodika. Předběžně se jeví jako nejvhodnější zvolit kombinovanou metodu sběru, tedy že sběr by primárně prováděli zaměstnanci daných zařízení, a pojistkou by byl dohled třetího subjektu, např. okresních státních zastupitelství nebo České školní inspekce. Pro sběr etnických údajů o dětech by bylo vhodné personál zařízení vyškolit, do čehož by se mohli zapojit pracovníci KVOP.

Zásady ochrany osobních údajů se nevztahují na anonymní ani anonymizované informace, a EVSP nepožaduje identifikovat jednotlivé děti. GDPR proto plánovanému sběru dat nebrání.

Zvažováno je rovněž vytvoření komparativní studie o tom, jak se realizuje sběr etnických dat v jiných státech.

Zástupce MPSV *P. JANEČEK* připomněl, že v roce 2023 byla vydána volně dostupná metodika pro sběr etnických dat. Dle takto shromážděných údajů je 40,5 % dětí v institucích romského původu.

Zástupce MŠMT *J. KLUSÁČEK* uvedl, že loni zrealizovali pilotní průzkum, a mají tedy odhad počtu dětí romské etnicity ve vybraných institucích. Data budou zveřejněna na konci května. Podíl romských dětí je skutečně výrazně vyšší než v celkové populaci. V rámci Strategie evropské integrace je zjišťování těchto dat povinné.

Zástupce NSZ *J. CHROMÝ* uvedl, že pokud by se na sběru dat měli podílet státní zástupci, muselo by být osloveno přímo NSZ. Dozor státního zastupitelství se soustředí na dodržování právních předpisů, což určuje, jaké státní zástupce může získávat údaje. Není tedy jisté, zda by zapojení státních zástupců bylo možné.

Zástupce Fóra pro lidská práva *M. MATIAŠKO* souhlasil, že navrhovaná analýza by dávala velký smysl, zejména pokud by se inspirovala ve Skandinávii nebo severských zemích.

Zástupce KVOP *V. A. SCHORM* myšlenku systematického sledování etnických dat v institucionální péči i ve vzdělávání také podpořil. Je třeba sjednotit metodiky, aby byla data srovnatelná. KVOP může poskytnout konzultace, avšak nemůže být orgánem, který bude primárně data sledovat. Podpořil návrh, aby data systematicky sbíraly kromě zařízení samotných také kontrolní orgány. Dodal, že diskriminace je nezákonná, což je skutečnost, která má vliv na výklad působnosti státního zastupitelství.

Zástupkyně MSp *P. BELLOŇOVÁ* vyjádřila názor, že k zapojení státního zastupitelství do sběru dat o etnicitě by bylo potřeba novelizovat zákon. Zástupce MŠMT *J. KLUSÁČEK* potvrdil, že v rámci příštího volebního období by mělo dojít k novelizaci zákona o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy.

Závěry:

Kolegium se shodlo na potřebě přijetí opatření ke sběru anonymizovaných dat o etnicitě dětí ve státní institucionalizované výchově a potřebě koordinace využití těch již interně získaných. Podrobnosti metodiky a zajištění sběru dat budou projednány na příštím zasedání Kolegia.